

Framtidens digitala musikundervisning med hjälp av en mixer

Ett projekt för att förbättra
musikundervisningen och ljudmiljön

FÖRFATTARE: ULRICA ROALD

ARTIKEL NUMMER 5/2016

Abstract

Denna artikel beskriver ett projekt avsett att förbättra musikundervisningen och ljudmiljön för elever och lärare i ämnet musik. Genom att arbeta med en mixer i musikundervisningen förbättrades elevernas resultat i musik och ljudmiljön blev betydligt acceptablare. På så sätt arbetade vi i linje med Folkhälsomyndighetens föreskrifter om att skydda barns hörsel.

Projektet omfattade även ett sätt att utveckla musikundervisningen utöver det traditionella. Artikeln vänder sig till lärare i grundskolan i ämnet musik, som är intresserade av att förnya sig och samtidigt arbeta för en bättre ljudmiljö i klassrummet.

*Ulrica Roald är lärare i musik och musikterapi i åk 4-9 och arbetar på
Saltsjöbadens Samskola i Nacka.
Epost: ulrica.roald@nacka.se*

Denna artikel har den 7 januari 2016 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan av Nacka kommuns läsgrupp med Björn Söderqvist fil. dr. samt rektor, Nacka kommun, som gruppens ordförande.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens nättidskrift Undervisning & Lärande:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuell metodbok med författaranvisningar:
www.skolporten.se/metodbok

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
1. Inledning.....	5
2. Syfte.....	6
3. Metod.....	6
4. Huvuddel.....	7
4.1 Elevernas förkunskaper och intressen.....	7
4.2 Genomförande	8
4.3 Bedömning.....	9
5. Resultat och diskussion.....	10
6. Bilder	13
7. Bilagor	15
<i>Bilaga 1</i>	15
<i>Bilaga 2</i>	17
<i>Bilaga 3</i>	18
8. Referenser	19

1. Inledning

I mitt arbete som musiklärare och musikterapeut i grundskolan, gymnasieskolan och särskolan i Nacka kommun hade jag länge arbetat med att förbättra ljudmiljön i klassrummet för både elever och lärare.

Enligt LGR11 (2011) ska ensemblespelet i musikämnet få en alltmer betydande plats. På många grundskolor där jag arbetat har undervisningen bedrivits i helklass.

Det innebar att ljudmiljön blev skadlig och de akustiska instrumenten, framförallt trumsetet tog nästan allt ljudutrymme och dränkte de andra instrumenten.

För många elever och lärare blev det ett problem när de skulle musicera tillsammans och det medförde ökad risk för hörselskador och huvudvärk.

Många studier har visat att barn kan få hörselskador om de utsätts för hög musik (Moreno, 2011). I människans inneröra finns hårceller som tar skada vid för höga ljudnivåer. När de väl har skadats kan de inte återfå sin funktion, skadan blir permanent (Harrison, 2008; Daniel, 2007). Denna typ av hörselskador är något som drabbar framför allt äldre personer, men de senaste åren har antalet ungdomar och barn med denna typ av hörselskada ökat (Daniel, 2007).

I en hälsoundersökning i USA såg man att 12 % av ungdomarna hade hörselskador. År 2005 hade siffran stigit till 16 %, något som tros vara orsakat av höga ljudnivåer (Moreno, 2011). I en annan studie från Skandinavien testade man hörseln på över 500 tonårspojkar. Av dessa hade 15 % hörselskador, varav majoriteten av dessa var orsakade av ljud (Harrison, 2008).

Enligt Folkhälsomyndigheten är barn en riskgrupp vad gäller hörselskador då de inte har samma förutsättningar att skydda sig mot exponeringen av höga ljud (Folkhälsomyndigheten, 2015).

När jag arbetade som musik/ montessorilärare på en montessoriskola blev jag fascinerad av hur eleverna jobbade med egna arbeten i sin egen takt även om det var många barn i klassrummet. Jag läste också ett antal artiklar från USA för några år sedan där en grupp musiker använde sig av en mixer som kopplar ihop olika akustiska instrument.

Då växte tanken fram att jag skulle försöka göra ett projekt på min skola, Saltsjöbadens samskola, som gick ut på att digitalisera och modernisera musikundervisningen. Jag ville tro att arbetet med en mixer kunde ge mina musikelever likande förutsättningar att arbeta i sin egen takt. På detta sätt skulle även ljudmiljön i klassrummet kunna förbättras och risken för hörselskador minskas.

Syftet med denna artikel är att beskriva projektet med att förbättra musikundervisningen och ljudmiljön i klassrummet för elever och lärare. Projektet gick även ut på att försöka underlätta för elever som har koncentrationssvårigheter och saknar kunskaper i svenska.

2. Syfte

Syftet med artikeln är att beskriva ett nytt, och som vi anser, inspirerande sätt att vidareutveckla elevers och lärares kompetens att förbättra elevers kunskapsutveckling. Vi vill lyfta fram hur eleverna på ett enkelt och givande sätt kan stärka sin kunskapsutveckling genom handledning elever emellan. Lärares kompetens utvecklas genom att ta del av elevernas handledningssamtal och får då ett vidare didaktiskt perspektiv.

Vi hoppas med vår artikel kunna inspirera många kollegor att följa vår idé. Förhoppningsvis kan det leda till en ökad kunskapsutveckling hos många elever och kollegor.

3. Metod

I början av höstterminen 2014 påbörjade jag projektet med att bygga fyra stationer med varsin mixer i klassrummet. Varje station hade en keyboard, elgitarr, elbas, digitalt trumset och flera mikrofoner, hörlurar och sladdar att koppla in i mixern.

Varje station samlade fem elever som spelade och sjöng tillsammans. Genom att de använde hörlurar till sina instrument kunde man drastiskt förbättra ljudmiljön. Eleverna tränade i klassrummet och samtidigt fanns det möjlighet att bedriva andra gruppuppgifter med resterande elever. Den allmänna uppfattningen bland eleverna var att man hörde det egna instrument tydligare eftersom man själv kunde reglerade ljudnivån.

Problemet med ensemblespelet i helklass tidigare var att trumsetet tog över och att elever som spelade andra instrumenten inte hörde sina stämmor. Då upplevdes ensemblespelet som jobbigt.

Det fanns många olika typer av mixers. Jag valde att arbeta med en som kallas Jam-Hub™. Den fanns i olika modeller och jag valde den minsta modellen. Mixern möjliggjorde att flera elever kunde spela och repetera på sina instrument enskilt eller tillsammans med de andra i gruppen. Den hade fyra kanaler och en inspelningskanal som var avsedd

för att spela in på eller för att man som lärare kunde ta upp en hörlur och lyssna på vad eleverna spelade. Kanalerna var både siffer- och färgmarkerade för att man lättare skulle kunna hitta sina sladdar.

Varje kanal hade en instrumentgång och en mikrofongång med nivåreglage för att höja och sänka ljudvolymen. Till mikrofonen fanns även ett reglage för ett antal ljudeffekter. Till varje mixer kunde man koppla in fem mikrofoner utöver elbas, elgitarr, keyboard och digitala trummor. Exempelvis kunde basisten lyssna på sitt eget instrument och träna in sin stämma och sedan koppla upp sig till resten av gruppen.

När gruppen musicerade var det enda som hördes utanför mixern ett svagt trummande när trumpinnarna nuddade gummiplattan på trumsetet och de elever som sjöng.

Med andra ord blev det betydligt lägre ljudnivå med denna form av undervisning än det traditionella ensemblespelet med akustiska instrument.

Med den vokala effekten fanns möjlighet att skapa avancerade ljud när man använde mikrofonerna. Man kunde koppla in dator och mobil till mixern och göra enkla inspelningar av gruppens arbete.

Eleverna trivdes med att arbeta med mixern och vi kunde ha flera grupper i samma rum som musicerade utan att störa varandra. När jag arbetade med digitala hjälpmedel hade jag möjlighet att ge varje elev feedback direkt på deras spelande. Varje elev kunde få en specifik uppgift som de skulle träna in.

Metoder som användes för att analysera gruppens utveckling var bl.a.

- Dokumentation via Garageband.
- Filmning av gruppens utveckling.
- Kamratbedömning.

5. Huvuddel

5.1 Elevernas förkunskaper och intressen

Eleverna hade olika förkunskaper när det gällde ensemblespel. Vissa hade tidigare spelat olika instrument både enskilt och i orkester medan flertalet av eleverna aldrig hade provat på att spela något instrument. Eleverna hade alltså olika förutsättningar.

Eleverna var i allmänhet roade av musik och lyssnade mycket på musik på sin fritid men kände sig osäkra inför att spela ett instrument själva. Arbetet med mixern visade tydligt hur man kunde hjälpa de elever som inte hade spelat tidigare genom att de ge dem möjlighet att i lugn och ro lära sig att spela och använda hörlurar direkt till sitt eget instrument. De kunde träna om och om igen utan att de andra i rummet hörde tills de var säkra på sin melodislinga eller ackordföljd.

5.2 Genomförande

Eleverna fick arbeta med arbetshäftet ensemblespel där vi tillsammans gick igenom alla instrument de skulle använda sig av. Vi spelade tillsammans på varje instrument och repeterade tills alla förstått hur de skulle arbeta med häftet, vilka kriterier som gällde för de olika betygen och hur vi tillsammans skulle kunna hjälpas åt att nå målen. Första lektionerna arbetade vi med låtar som bara hade två ackord och när eleverna blev säkrare höjdes svårighetsgraden. Därefter var det dags för grupperna att välja en egen låt inom den genre/musikstil som ingått i musikundervisningen under hösten. Eleverna skulle sedan öva in och framföra låten med sin grupp.¹

I min undervisning samarbetade jag ämnesövergripande med lärare på skolan. Att arbeta ämnesintegrerat och samverka med andra lärare på skolan var positivt för elevernas utveckling och fördjupade även inläringen. Därför försökte jag se till att skapa broar mellan skolämnena även i den vanliga musikundervisningen. Jag följde bl.a. upp kursplanen i SO genom att återkoppla aktuella tidsepoker i musikhistoria. Jag samarbetade även med lärare i svenska och engelska då jag lät eleverna tonsätta och dramatisera dikter och andra texter. Projektet startade med ett besök på ett museum och deras utställning om yttrandefrihet fortsatte i musiksalen där vi diskuterade kränkande ord och budskap i musik och journalistik. Det ledde till en djupare förståelse för yttrandefrihet och ordens kraft.

Barn med motoriska svårigheter eller särskilda behov hjälpte jag med rytmik och musik. Jag arbetade ofta med trummor i mixern då det stärkte motoriken och koncentrationen. I samarbete med bildläraren skapade vi bilder och symboler till musik.

Musiken hade en lugnande effekt och gav goda resultat i mitt arbete med ensamkommande barn, elever med särskilda behov och nyanlända elever. Genom musiken fick eleverna verktyg att sätta ord på vad de kände, uttrycka sig och ta plats i skolan. Musiken gav dem styrka att våga kommunicera.

Bilaga 1 visar en sida ur arbetshäftet för ensemblespel som eleverna i årskurs 8 arbetade med under mixer-projektet. Där framgick förutom instruktioner både syfte, läroplanens mål samt en bedömningsmall.

Bilaga 2 Lärandemål för ensemblespel

Bilaga 3 Bedömningsmatris

När jag arbetade med ensamkommande barn låg fokus på att stärka deras självkänsla och trygghetskänsla i skolan. Eleverna kunde ha trauman och svåra upplevelser bakom sig. När eleverna dessutom inte förstod svenska blev de lätt isolerade och kunde känna ett starkt utanförskap. De kunde hamna i ett läge där de fick låg motivation eftersom de inte hängde med i skolan.

Genom att jag jobbade ämnesintegrerat både praktiskt och teoretiskt med svenska som andra språk och musik skapades en djupare språkförståelse som i sin tur gjorde att barnen hade lättare att hänga med i övriga skolämnen och i det sociala samspelet med skolkamraterna.

”In practice, the most important need is love and belonging, as closeness and connectedness with the people we care about is a requisite for satisfying all of the needs.” (Glasser, 1998 s.28)

I musiksalen undervisade jag nyanlända elever i det svenska språket genom att sjunga, öva uttal, visa bilder och klappa stavelser. Vi gjorde enkla melodier på fem toner (pentatonisk skala) och eleverna stoppade in orden i sången, sjöng sångerna tillsammans och gjorde rörelser till för att förtydliga ordens betydelse. Vi sjöng och dansade till melodier från elevernas hemländer. Vi arbetade mycket med de olika musikaliska uttrycksformerna som harmonier, melodislingor, ljud, puls, rytm och samtalade med varandra genom musiken. På dessa lektioner använde vi också en mixer, och eftersom eleverna var på så olika nivå språk- och kunskapsmässigt så blev inläringen mer individanpassad.

Vi tränade rytmen i orden genom att klappa och röra oss i takt, provade olika tonlägen och uttryck till orden, använde kroppsspråket och bilder och symboler.

Rytmträning förbättrade dessutom läs- och språkutvecklingen. Musik blev språk och språket blev till musik.

”Barn som musicerar aktivt gör bra ifrån sig i språk och matematik, men också i tester av allmän IQ.” (Ullén, 2015).

5.3 Bedömning

Tack vare mixern hade jag nu som lärare möjlighet att ge varje elev direkt feedback fortlöpande under lektionen genom att koppla in min hörlur till stationen och lyssna på en elev i taget eller hela gruppen. ”Elever som får återkoppling, på försök att förstå uppgifter, har lättare att koncentrera sig och inte ge upp vilket leder till högre grad av ansträngning.” (Nottingham, 2013).

Detta tillsammans med den förbättrade ljudmiljön gjorde att jag fick bättre underlag för att bedöma elevernas prestationer. Det blev enklare att tydliggöra för eleverna vad som förväntades för att de skulle uppnå ett visst betyg. Formativ bedömning bygger på en förbättrad kommunikation, så att alla är medvetna om spelreglerna och har samma chans att nå målen (Jönsson, 2011).

Jag dokumenterade ensemblespelet bl.a. via Garageband. Genom att filma gruppens utveckling under den period som grupp-spelet pågick, kunde jag se processen vecka efter vecka och ge en formativ bedömning.

Eleverna fick också möjlighet att göra kamratbedömning på ensemblespelet. De använde sig även av en loggbok för att följa sin egen utveckling.

John Hatties metakognitiva forskning säger att elevernas återkoppling till läraren om vad de inte förstår och förstår, i längden är viktigare än lärarens feedback till eleverna (Hattie, 2011).

På följande sätt utvärderades elevernas ensemblespel med mixern.

- Hur eleverna kunde anpassa sitt spel till helheten genom att lyssna och uppmärksamma vad som skedde i musicerandet.
- Med vilken grad av tajmning och flyt som eleven deltog i ensemblespelet.
- Hur eleverna kunde bearbeta och tolka musiken i ensemblespelet.
- Med vilken fungerande teknik som eleverna spelade/sjöng med.

6. Resultat och diskussion

Eleverna tyckte att arbetet med mixern var inspirerande och jag var nöjd med resultatet. Eleverna använde hörlurar när de spelade och fick möjlighet att träna i lugn och ro utan att bli störda av varandra. Det blev lättare att förbättra nyanserna i spelet och träna upp gehöret och musikminnet. Undervisning med mixern hade stora fördelar och kunde förbättra gruppens färdigheter snabbare.

Ensembleövningarna fick bättre resultat och musicerandet högre kvalitet.

Att musicera i grupp är bra för sammanhållningen och social miljö. Att lära sig ett instrument kan även bidra till bra rutiner för övning och studier (Ullén, 2015).

Jag upplevde det som att det nya sättet att arbeta med ensemblespel hade en positiv inverkan på elevernas självkänsla och att lusten till att lära sig hur man spelar på olika instrument ökade.

Musikämnet tränar också förmågan att fokusera, utveckla arbetsminnet och den kognitiva förmågan. Musicerande är en komplex aktivitet. När man spelar använder man flest delar av hjärnan samtidigt, vilket stärker arbetsminnet (Klingberg, 2011).

Samspelet förbättras i grupperna, gehöret och musikminnet tränas upp (Nottingham, 2013).

Genom den formativa bedömningen och stort engagemang förbättrade eleverna sin möjlighet att utveckla sina instrumentala förmågor utifrån sina förutsättningar.

Projektet bidrog till ökad måluppfyllelse av LGR 11 gällande ensemblespel samt till en positiv förstärkning av elevernas samspel och självförtroende.

Vi dokumenterade ensemblespelet bl.a. via garageband och mixade olika instrument och sång. Genom att vi bedömde, spelade in ljud och filmade gruppens utveckling under den period som gruppspelet pågick kunde man se processen vecka efter vecka och ge eleverna formativ bedömning.

Eleverna fick möjlighet att göra kamratbedömning på ensemblespelet. De kunde också använda sig av en loggbok och följa sin egen utveckling.

Ett annat positivt resultat av projektet var att vi förbättrade ljudmiljön. Vi fängade intresset hos de elever som tidigare tyckt det var jobbigt att delta i gruppspel. Eleverna med koncentrationsproblem som hade svårt att sitta stilla tidigare blev mer fokuserade när de använde hörlurar och inte blev störda.

En svårighet med projektet var att eleverna hade svårt att hålla ordning på alla sladdar och hörlurar vilket ledde till att det lätt blev oreda bland sladdarna efter en musiklektion. Efter mycket funderande kom jag fram till en lösning som underlättade organisationen av instrument, sladdar, hörlurar och mixers. Genom att borra hål för instrumentsladdar och hörlurssladdar i bordet som mixern står på och sedan skruva fast en korg under bordet som samlade ihop de lösa sladdarna, slapp jag trassel med instrument- och hörlurssladdar. Jag har även färgkodat och satt fast tejpbitar i olika färger på bordet. Varje tejpbiter hänvisar till ett visst instrument och dess rätta ingång i mixern. En krok för varje hörlur finns också fastsatt på hörnet av bordet. Se bilaga 5, 6 och 7 med bilder.

Projektet med mixern bidrog till goda förutsättningar att nå målen enligt LGR11.

Eleverna fick möjlighet att utveckla sina instrumentala förmågor och få en djupare förståelse för sitt spelande. Vi kunde tillsammans diskutera fram vilken arbetsform

gruppen ville jobba med. Genom ett ökat elevinflytande blev eleverna mer intresserade av undervisningen, och på så sätt blev ensemblegrupperna mer engagerade och trygga i sitt skolarbete med musiken.

Då eleverna tilläts öva i sin egen takt och på sin egen nivå upplevde jag att stressnivån sänktes och att risken för hörselskador minskade för både elever och lärare.

Genom formativ bedömning vid undervisning med mixern, samt stort engagemang från eleverna blev målsuppfyllelsen hög. Att klara av att bedöma och lyssna på alla elever i helklass med ensemblespel när ljudvolymen var hög och många elever blev störda av varandra var tidigare svårt.

Det blev också enklare att tydliggöra för eleverna vilka förmågor som förväntades att eleven skulle uppnå för att nå ett visst betyg.

Tack vare mixern hade eleverna lättare att koncentrera sig och kunde på så sätt få bättre resultat. Detta beroende på att de kunde fokusera på det egna instrumentet utan att bli störda av andra ljud. De kunde i lugn och ro träna på sina uppgifter tills de var nöjda med resultatet.

Eleverna blev tryggare och fick bättre självförtroende i gruppsspelssituationerna.

Detta ökade chanserna för eleverna att uppnå sina mål och på sikt förbättra betygen.

”That we are driven by our genes to satisfy five basic needs: survival, love, power, freedom and fun.” (Glasser, 1998 s.28)

Sammanfattningsvis kunde man dra slutsatsen att projektet hjälpte eleverna att utvecklas i ensemblespel och förbättrade deras resultat.

Musik är identitetsstärkande, motverkar stress, utvecklar kreativitet och samarbetsförmåga. Aktivt musicerande och god musikundervisning bidrar till att stärka individens utveckling enligt psykologen Schellenberg (2013) som även påvisar signifikant förbättrade studieresultat för de elever som får mer musik i skolan.

7. Bilder

Bild 1. I klassrummet finns fyra stationer med elektroniska instrument uppbyggda kring en mixer

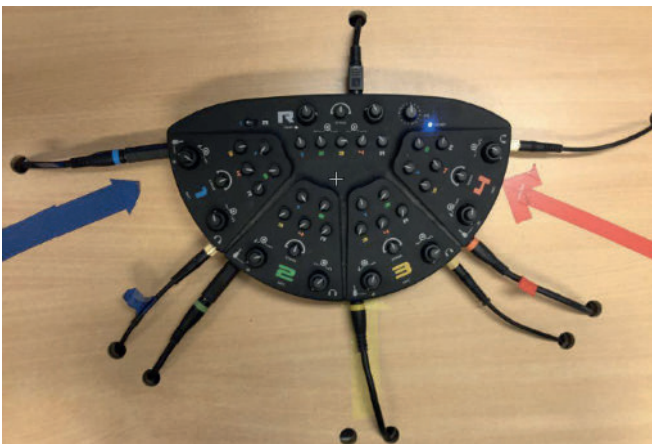

Bild 2. Varje instrument med tillhörande hörlurar har en egen färgkodad ”tårtbit” på mixern.

Bild 3. I varje hörn av bordet finns en krok för sladdar och hörlurar.

Bild 4. Vy från trummorna

Bild 5. Under bordet finns en korg för sladdarna

Bild 6. Mixer och instrument

Bilaga 1 - ENSEMBLESPEL

LÄRANDEMÅL

Genom undervisningen ska du få möjlighet att utveckla din förmåga att:

- spela och sjunga efter ditt gehör i olika musikaliska mönster i olika genrer
- utveckla dina kunskaper om instrument och deras funktioner i olika genrer och sammanhang
- använda rösten i olika vokala uttryck, sjunga flerstämmigt och i olika genrer
- skapa musik i olika genrer, t.ex. soul, pop, blues, reggae
- musikaliskt gestalta och kombinera olika uttrycksformer med instrument, dans, drama och sång
- använda digitala verktyg för musikskapande, inspelning och bearbetning
- öva din förmåga att musicera tillsammans med andra
- stärka dina instrumentala och vokala färdigheter

UNDERVISNING

Du ska öva din förmåga att spela instrument tillsammans med andra elever i en ensemblegrupp.

Välj en låt från de genrer/ de musikstilar som vi har gått igenom under lektionerna.

Du ska spela på en av stationerna med mixern/ JamHub och använda dig av:

Keyboard, elgitarr, elbas, digitala trummor, sång med mikrofon.

Träna först på ditt eget instrument med hjälp av hörlurarna som är kopplade till instrumentet.

När du känner dig säker på din melodistämman kan du koppla upp ditt instrument i JamHuben till de andra elevernas instrument, så att ni kan höra varandra och spela tillsammans. Börja med att två instrument spelar tillsammans, sedan tre och därefter fyra. De som sjunger med mikrofoner kopplar upp sig på samma sätt. Till slut hör alla varandras instrument och hela gruppen spelar tillsammans.

Under varje lektion kommer jag att göra formativ bedömning och ge er feedback löpande under lektionerna. Jag kommer också att spela in er under arbetets gång så att vi tillsammans kan se hur ni har utvecklats.

BEDÖMNING

Det som bedöms är:

- Hur du musicerar i förhållande till helheten
- Hur du bidrar till att bearbeta och tolka musiken vi arbetar med
- Hur du resonerar kring musikens olika funktioner nu och då

Underlag för bedömningen är:

- Redovisning/uppspel av ensemblespelet
- Inspelning i garageband
- Hur aktiv du är på lektionerna

BEDÖMNINGSMATRIS

E	C	A
Eleven kan spela enkla melodier, bas-och slag-verksstämmor med viss tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då ackord med visst flyt.	Eleven kan spela enkla melodier, bas-och slag-verksstämmor med relativt god tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då ackord med relativt gott flyt.	Eleven kan även spela enkla melodier, bas-och slagverksstämmor med god tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument med passande karaktär och byter då ackord med gott flyt.
Eleven anpassar i mån sin stämma till helheten genom att lyssna och till viss del uppmärksamma vad som sker i musicerandet. Eleven kan då bidra till att bearbeta och tolka musiken till ett musikaliskt uttryck.	Eleven anpassar sin stämma relativt väl till helheten genom att lyssna och i relativt hög grad upp-märksamma vad som sker i musicerandet.	Eleven anpassar sin stämma väl till helheten genom att lyssna och i hög grad uppmärksamma vad som sker i musicerandet.
Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med delvis fungerande teknik och i viss mån passande karaktär.	Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med väl fungerande teknik och passande karaktär. Eleven kan då bearbeta och tolka musiken till ett personligt musikaliskt uttryck.	Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med relativt väl fungerande teknik och pas-sande karaktär. Eleven kan då bearbeta och tolka musiken till ett delvis personligt musikaliskt uttryck.

Bilaga 2

I årskurs 4-6

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform i olika genrer.
- Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster, till exempel ackordföljder, perioder och kompmodeller.
- Imitation och improvisation med röst och instrument, rytmer och toner.
- Musikskapande med utgångspunkt i musikaliska mönster och former, till exempel ackordföljder och basgångar.
- Musikframföranden.

Musikens verktyg

- Röst- och hörselvård vid musikaliska aktiviteter, till exempel uppvärmningsövningar.
- Hälsosamma ljudnivåer och olika typer av musikhörselskydd.
- Rösten som instrument för olika vokala uttryck, till exempel sång, jojk och rap.
- Ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för melodi- och rytmspel eller för ackompanjemang.
- Rytme, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers och refräng som byggstenar för att komponera musik i olika genrer.
- Musiksymboler, grafisk notation, noter och ackordbeteckningar.
- Digitala verktyg för ljud- och musikskapande.

I årskurs 7-9

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform med genretypiska musikaliska uttryck.
- Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster i olika genrer.
- Rytmsk och melodisk improvisation till trumkomp, ackordföljder eller melodislingor med röst och instrument.
- Musikskapande i olika genrer, till exempel visor, ljudkompositioner och låtar.
- Musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras.

Musikens verktyg

- Röstvård, hörselvård och orsaker till att musiklyssnande och musicerande kan bidra till hörselskador samt hur hörselskador kan förebyggas.
- Hur rösten kan varieras i flerstämmiga, vokala uttryck i olika genrer.
- Ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för spel i olika ton- och taktarter.
- Rytme, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers, refräng och ackord som byggstenar för att musicera och komponera musik i olika genrer och med varierande instrumentation.
- Musiksymboler och notsystem, noter, tabulatur, ackordbeteckningar och grafisk notation.
- Digitala verktyg för musikskapande, inspelning och bearbetning.

Bilaga 3

Färdighet	Steg E	Steg C	Steg A
1 - Eleven kan delta... (Musik År 7, 8, 9)	Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med viss säkerhet rytm och tonhöjd.	Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med relativt god säkerhetrytm och tonhöjd.	Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med god säkerhet rytm och tonhöjd.
1 - Eleven kan även spela... (Musik År 7, 8, 9)	Eleven kan även spela enkla melodier, bas- och slagverksstämmor med viss tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då ackord med visst flyt.	Eleven kan även spela enkla melodier, bas- och slagverksstämmor med relativt god tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då ackord med relativt gott flyt.	Eleven kan även spela enkla melodier, bas- och slagverksstämmor med god tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument med passande karaktär och byter då ackord med gott flyt.
1 - Eleven anpassar... (Musik År 7, 8, 9)	Eleven anpassar i viss mån sin stämma till helheten genom att lyssna och till viss del uppmärksamma vad som sker i musicerandet.	Eleven anpassar sin stämma relativt väl till helheten genom att lyssna och i relativt hög grad uppmärksamma vad som sker i musicerandet.	Eleven anpassar sin stämma väl till helheten genom att lyssna och i hög grad uppmärksamma vad som sker i musicerandet.
1 - Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med delvis fungerande teknik och i viss mån passande karaktär. (Musik År 7, 8, 9)	Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med delvis fungerande teknik och i viss mån passande karaktär.	Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med relativt väl fungerande teknik och passande karaktär.	Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med väl fungerande teknik och passande karaktär.
1 - Eleven kan då... (Musik År 7, 8, 9)	Eleven kan då bidra till att bearbeta och tolka musiken till ett musikaliskt uttryck.	Eleven kan då bearbeta och tolka musiken till ett delvis personligt musikaliskt uttryck.	Eleven kan då bearbeta och tolka musiken till ett personligt musikaliskt uttryck.
2 - Eleven kan... (Musik År 7, 8, 9)	Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, bidra till att skapa musik genom att med hjälp av röst, instrument eller digitala verktyg pröva hur olika kombinationer av musikaliska byggstenar kan forma kompositioner som har en i huvudsak fungerande form .	Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, skapa musik genom att med hjälp av röst, instrument eller digitala verktyg pröva och ompröva hur olika kombinationer av musikaliska byggstenar kan forma kompositioner som efter någon bearbetning har en fungerande form och karaktäristisk stil .	Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, skapa musik genom att med hjälp av röst, instrument eller digitala verktyg pröva och ompröva hur olika kombinationer av musikaliska byggstenar kan forma kompositioner som har en fungerande form och en karaktäristisk stil .
2 - Dessutom kan eleven kombinera... (Musik År 7, 8, 9)	Dessutom kan eleven kombinera musik med andra uttrycksformer så att de olika uttrycken i någon mån samspelar.	Dessutom kan eleven kombinera musik med andra uttrycksformer så att de olika uttrycken relativt väl samspelar.	Dessutom kan eleven kombinera musik med andra uttrycksformer så att de olika uttrycken väl samspelar.
3 - Eleven kan även ge... (Musik År 7, 8, 9)	Eleven kan även ge enkla omdömen om eget och andras musicerande och bidra med förslag som kan leda till att det musikaliska arbetet utvecklas.	Eleven kan även ge utvecklade omdömen om eget och andras musicerande och ge förslag som efter någon bearbetning kan leda till att det musikaliska arbetet utvecklas.	Eleven kan även ge välutvecklade omdömen om eget och andras musicerande och ge förslag som kan leda till att det musikaliska arbetet utvecklas.
3 - Eleven kan föra... (Musik År 7, 8, 9)	Eleven kan föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om musikens olika funktioner och vilken betydelse den har och historiskt har haft för individer och samhällen.	Eleven kan föra utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang om musikens olika funktioner och vilken betydelse den har och historiskt har haft för individer och samhällen.	Eleven kan föra välutvecklade och väl underbyggda resonemang om musikens olika funktioner och vilken betydelse den har och historiskt har haft för individer och samhällen.
3 - Dessutom kan eleven... (Musik År 7, 8, 9)	Dessutom kan eleven i viss utsträckning urskilja och jämföra musikaliska karaktärsdrag från olika genrer, epoker och kulturer samt med viss säkerhet urskilja olika instrument och instrumentgrupper och beskriva deras funktion i olika sammanhang.	Dessutom kan eleven i relativt hög utsträckning urskilja och jämföra musikaliska karaktärsdrag från olika genrer, epoker och kulturer samt med relativt god säkerhet urskilja olika instrument och instrumentgrupper och beskriva deras funktion i olika sammanhang.	Dessutom kan eleven i hög utsträckning urskilja och jämföra musikaliska karaktärsdrag från olika genrer, epoker och kulturer samt med god säkerhet urskilja olika instrument och instrumentgrupper och beskriva deras funktion i olika sammanhang.

7. Referenser

- Daniel, E. (2007). *Noise and Hearing Loss: A Review*. Vol 77 No 5. Journal of School Health.
- Folkhälsomyndigheten. (2015). *Miljöbalken*.
- Glasser, W. (1998). *Choice Theory: A new psychology of personal Freedom*. Harper Perennial.
- Harrison, R.V. (2008). *Noise-induced hearing loss in children: A 'less than silent' environmental danger*. Vol 13 No 5. Pediatric Child Health.
- Hattie, J. (2011). *Visible learning*. Routledge.
- Jönsson, A. (2011). *Lärande bedömning*. Gleerups Utbildning AB.
- Klingberg, T. (2011). *Den lärande hjärnan*.
- LGR11 (2011). *Läroplanen för grundskolan, förskolan och fritidshemmet*. Skolverket.
- Moreno, M (2011). *Preventing Hearing Loss Among Children and Adolescents*. 2011 vol 165 No 12. Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine.
- Nottingham, J (2013). *Utmanande undervisning i klassrummet*. Natur & Kultur Akademisk.
- Schellenberg, E.G. (2013). "Music training, cognition and personality." I Frontiers in Psychology 30 April 2013.
- Ullén, F. (2015). "Han tar det inte piano." I Medicinsk Vetenskap 2013, nr.3.

